

REZULTATELE STUDIULUI „NOAPTEA CERCETĂTORILOR EUROPENI”

Concluzii

- Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice a efectuat la solicitarea Academiei de Științe a Moldovei, un studiu sociologic privind situația în domeniile cercetării și inovării, problemele cu care se confruntă comunitatea științifică din Republica Moldova. Studiul a fost realizat în perioada 23 octombrie – 10 noiembrie 2020 pe un eșantion de 351 de persoane, inclusiv: 54% sau mai mult de jumătate dintre aceștea doctori în științe, 19% - doctori habilitați și 27% cercetători care nu dețin titluri științifice. Cei mai mulți dintre cercetătorii chestionați activează în domeniile cercetării și inovării mai mult de 20 de ani, fiecare al treilea sau 33% au o vechime în muncă de 11 – 20 de ani, iar fiecare al cincilea sau 21% dintre ei activează în domeniile respective mai puțin de 10 ani. Mai mult de jumătate dintre subiecții investigați (55%) își desfășoară activitatea în instituții de cercetare, 43 la sută - în instituții de învățământ superior și circa 2% în instituții conexe domeniilor de cercetare și inovare.
- Potrivit rezultatelor studiului, doar 18 la sută dintre reprezentanții comunității științifice, consideră că situația actuală în domeniile cercetării și inovării este satisfăcătoare, în timp ce peste o jumătate din personalul științific chestionat este de părerea că situația în domeniile respective mai curând este puțin satisfăcătoare (26%) sau nesatisfăcătoare (26%) ori chiar critică (27%).
- În opinia celor mai mulți cercetători (47%), în ultimii 5-7 ani, în genere, în știința autohtonă se atestă mai multe tendințe negative și doar aproximativ fiecare al cincilea cercetător consideră că în știința din țara noastră prevalează totuși mai multe tendințele pozitive. O treime din personalul științific consideră că situația în domeniu rămâne aceeași, că nu se produc nici un fel de schimbări.
- O jumătate dintre reprezentanții comunității științifice apreciază nivelul actual de dezvoltare a cercetării și inovării în Republica Moldova ca fiind mediu, în timp ce 37% consideră că nivelul actual de dezvoltare este jos (30%) și chiar foarte jos (7%). Doar 11% apreciază nivelul actual de dezvoltare a cercetării și inovării în țara noastră înalt.

- Fiind întrebați în ce măsură sistemul autohton de cercetare și inovare face față actualmente provocărilor din societatea Republicii Moldova, luând în considerare schimbările ce se produc în societate în diverse domenii de activitate: *social, economic, politic, cultural*, circa 27% dintre cercetători consideră că comunitatea științifică face față acestor provocări în mare măsură. Totodată, aproximativ 2/3 sau 65% sunt de părere că sistemul autohton de cercetare și inovare nu este pe deplin pregătit pentru aceasta, de aceea face față provocărilor din societatea noastră doar în mică măsură (45%) și foarte mică măsură (20%).
- Comunitatea științifică apreciază destul de jos și nivelul de aplicare/ implementare în practică a rezultatelor cercetărilor și inovărilor științifice. Doar 17 la sută dintre subiecții investigați consideră că rezultatele științifice sunt utilizate la un nivel satisfăcător, în timp ce 3/4 sau 76% estimează nivelul de aplicare/ implementare în practică a rezultatelor cercetărilor și inovărilor ca fiind puțin satisfăcător (41%) ori chiar nesatisfăcător (35%).
- Comunitatea științifică este slab antrenată și în luarea deciziilor de către autoritățile centrale la elaborarea actelor normative, documentelor de politici, strategiilor de dezvoltare etc., care să contribuie la îmbunătățirea nivelului de trai al populației, la dezvoltarea țării în general. Doar 15% dintre cercetători susțin că oamenii de știință sunt implicați în mare măsură la luarea diferitor decizii la nivel central, în timp ce 76% consideră că oamenii de știință sunt foarte puțin antrenați în astfel de activități.
- Lasă de dorit și nivelul de integrare a domeniilor de cercetare și inovare din Republica Moldova în spațiul european de cercetare. De această părere sunt peste 70 la sută dintre cercetători. Doar aproximativ fiecare al patrulea reprezentat al comunității științifice consideră că domeniile respective sunt suficient de bine integrate în spațiul european de cercetare.
- La întrebarea *În ce măsură Academia de Științe și-a îndeplinit rolul de centru coordonator al științei în Republica Moldova, care i s-a atribuit conform prevederilor Codului cu privire la știință și inovare, adoptat în anul 2004*, aprecierile comunității științifice s-au divizat aproximativ în egală măsură: 44% dintre cercetători susțin că AȘM și-a îndeplinit misiunea încredințată în mare și foarte mare măsură, adică cu succes, și aproximativ tot același număr de cercetători (45%) consideră că Academia de Științe nu tocmai bine și-a îndeplinit rolul de centru coordonator al științei în Republica Moldova (în mică măsură 30% și în foarte mică măsură – 15%).

- Comunitatea științifică etichetează dur și modificările făcute acum doi ani (2018) în Codul cu privire la știință și inovare, care prevede, inclusiv, ca instituțiile de cercetare ale Academiei de Științe a Moldovei să fie transferate în gestiunea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Astfel, aproximativ fiecare al treilea cercetător consideră că din perspectiva de dezvoltare a cercetării și inovării în Republica Moldova, reforma a fost făcută în grabă și cu multe lacune – 30%, iar cei mai mulți reprezentanți ai comunității științifice (45%), afirmă că în genere reforma a fost făcută în detrimentul științei și a personalului științific. De asemenea, unii cercetători consideră că reforma a fost promovată fără a analiza consecințele posibilele, că este un eșec cu repercusiuni grave pentru știință și în consecință pentru societate. Doar 11 la sută dintre cercetători menționează că decizia a fost absolut corectă și necesară.
- În opinia comunității științifice, după modificarea Codului cu privire la știință și inovare, situația în domeniile cercetării și inovării, în cea mai mare parte a rămas neschimbată sau la anumiți indicatori se observă și o anumită înrăutățire, în deosebi în ceea ce privește motivarea personalului științific (inclusiv stimularea materială) – 49%, organizarea și finanțarea cercetărilor științifice 52,3%, corectitudinea, obiectivitatea evaluării proiectelor din cadrul concursului „Program de stat”, 2020-2023 – 45%.
- După modificarea Codului cu privire la știință și inovare nu a devenit mai bună nici atitudinea statului față de cercetare și inovare - 58,3%, iar din aceste considerente, știința nu are cum să fie un domeniu atractiv pentru tinerii cercetători. Astfel, peste 40 la sută din personalul științific care a participat la sondaj constată că locul tinerilor în cercetare s-a înrăutățit și mai mult – 41%. Despre aceste schimbări denotă și datele din tabelul de mai jos.
- În vederea ameliorării situației existente în domeniile cercetării și inovării și creării a noi oportunități de dezvoltare, comunitatea științifică consideră că mai întâi de toate este necesar de asigurat o finanțare satisfăcătoare a domeniilor cercetării și inovării -83,7%, precum și motivarea financiară și extrafinanciară a personalului științific – 74,5%, dar și schimbarea atitudinii statului față de domeniile cercetării și inovării – 78,5%. De asemenea se impune necesitatea formării echipelor multidisciplinare de cercetare și extinderea relațiilor de colaborare cu instituțiile de profil din țară și de peste hotare–43,6%, introducerea comenzii de stat din partea Guvernului, ministerelor, altor structuri ale puterii de stat privind efectuarea cercetărilor concrete în diverse domenii de activitate–39,5%, asigurarea oportunităților reale de integrare a domeniilor de cercetare și inovare autohtone în spațiul european de cercetare și inovare – 42,1%.

Tabel. Cum s-a schimbat situația în domeniile cercetării și inovării după modificarea Codului cu privire la știință și inovare în ceea ce privește:

Indicatori	S-a îmbunătățit	A rămas la fel	S-a înrăutățit	NȘ/NR
1. Managementul instituției în care activați	22,4%	51,7%	17,24%	7,47%
2. Relațiile cu administrația institutului /facultății	20,1%	63,8%	8,9%	5,2%
3. Relațiile cu colegii de serviciu	10,3%	75,3%	7,8%	4,3%
4. Corectitudinea, obiectivitatea evaluării proiectelor din cadrul concursului „Program de stat”, 2020-2023	10,3%	26,4%	45,1%	15,2%
5. Organizarea și finanțarea cercetărilor științifice	10,3%	21,1%	52,3%	10,3%
6. Motivarea personalului științific (inclusiv stimularea materială)	12,3%	31%	49,1%	4,9%
7. Calitatea cercetărilor științifice	10,4%	64,1%	15,6%	7,8%
8. Implementarea / utilizarea rezultatelor științifice	3,7%	58%	23,6%	12,6%
9. Atitudinea statului față de cercetare și inovare	3,4%	27,6%	58,3%	8,3%
10. Colaborarea cu instituțiile de profil din țară	9,5%	62,6%	17,5%	7,8%
11. Colaborarea cu instituțiile de profil de peste hotare	10,9%	55,2%	25,3%	6,3%
12. Posibilitățile de autoafirmare, creștere profesională	8%	48,3%	35%	6,3%
13. Accesul la diferite programe de cercetare, schimb de experiență	15,8%	49,1%	25,9%	6,6%
14. Locul tinerilor în cercetare	14%	34,8%	40,8%	7,7%

- Peste 40% dintre cercetătorii științifici consideră că un impact pozitiv asupra redresării situației existente în domeniile cercetării și inovării și creării de noi oportunități de dezvoltare a științei ar fi oportună revenirea instituțiilor de cercetare în cadrul Academiei de Științe a Moldovei cu asigurarea statutului AȘM de instituție autonomă.

09 noiembrie 2020